

Nr 26

Utlåtande i anledning av motioner angående ansvar för skada i samband med kontroll av motorfordon.

I de likalydande motionerna I: 270 av herrar *Tistad* och *Ernulf* samt II: 338 av herrar *Berndtsson* och *Werbros* hemställes att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring av lagen den 30 juni 1916 angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik att vad i motionerna anförts vinner beaktande.

Motionerna innehåller i övrigt följande.

Om en polisman t. ex. i samband med en flygande inspektion tillfälligt framför en annan person tillhörigt motorfordon och därvid vållar trafikskada, är skadeståndsskyldigheten att bedöma enligt allmänna rättsregler. I fråga om skada som avses i 2 § automobilansvarighetslagen är enligt 7 § samma lag polismyndigheten lika med ägaren ansvarig för skadan. I sådant fall »må ägaren söka sitt åter av brukaren», d. v. s. polismyndigheten.

I ett uppmärksammat fall, då en polisman vid en flygande inspektion av en lastbil förde denna så olyckligt att den sammanstötte med en omkörande personbil, yrkade det försäkringsbolag hos vilket personbilen var försäkrad ersättning av statsmedel för reparation av de skador som åsamkats personbilen. Genom beslut den 16 december 1966 förklarade Kungl. Maj:t, att ersättningsfrågan borde regleras i den ordning som anges i lagen om trafikförsäkring å motorfordon.

Detta synes innebära att i sådana fall, då en polisman under framförande av annan person tillhörigt motorfordon vållar trafikskada, denna måste ersättas med anlitan av den för fordonet gällande trafikförsäkringen. Ägaren kommer därigenom att regelmässigt drabbas av en bonusförlust, som t. ex. för en lastbil kan vara av betydande storlek och om försäkringen legat i högsta bonusklass sträcka sig över flera år. Enligt försäkringsbolagens regler för trafikförsäkring nedflyttas nämligen försäkringstagaren två bonusklasser när trafikförsäkringen anlitas för skadereglering. För placering i högsta bonusklassen krävs vanligen att de senaste sex försäkringsåren varit skadefria.

Nu angivna förhållande är enligt vår mening högst otillfredsställande och bör på något sätt rättas till. Detta synes kunna ske genom att skadeståndsansvaret — fränsett ansvaret för bristfälligheter å fordonet — överflyttas på staten, när polisman framför fordonet för kontroll i samband med s. k. flygande inspektion eller i liknande situationer.

Remissyttranden

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttrande över motionerna från försäkringsinspektionen. Härjämte har till-Bihang till riksdagens protokoll 1968. 9 saml. 1 avd. Nr 26

fälle att avge yttrande beretts Motororganisationernas samarbetsdelegation och Trafikförsäkringsföreningen.

Remissorganen delar uppfattningen att det aktualiserade problemet bör lösas, men samtliga anvisar andra sätt härför än motionärerna.

Försäkringsinspektionen anför följande.

Inspektionen delar motionärernas uppfattning, att det vore otillbörligt, om bilägaren i ett fall som det här aktuella skulle komma att lida ekonomisk förlust. Så torde emellertid i praktiken icke behöva ske. Den förlust bilägaren lider genom nedflyttning i bonusklass, när den för honom gällande trafikförsäkringen tages i anspråk, torde han kunna erhålla ersättning för efter prövning av vederbörande myndighet. Särskilda medel finnes anvisade på den lokala polisorganisationens omkostnadsstat för gäldande av person- och saksador som uppkommit i samband med besiktning av motorfordon.

Ett smidigare sätt att komma till rätta med här ifrågakvarande problem vore dock att ändra gällande bonusbestämmelser så, att skada i sådana fall som de här aktuella föres utanför området för bonuspåverkande skador. Så sker redan nu om skada uppstår vid bilens olovliga begagnande. Inspektionen har för avsikt att vid kommande överläggningar med trafikförsäkringsbolagen angående premier m. m. taga upp jämväl denna fråga till behandling.

Såsom av det ovanstående framgår är någon ändring av 1916 års bilansvarighetslag icke påkallad för uppnående av det av motionärerna åsyftade ändamålet och inspektionen får därför avstyrka den av motionärerna gjorda framställningen.

Trafikförsäkringsföreningen framhåller att den av motionärerna förordade ändringen i bilansvarighetslagen innebär en avvikelse av stor principiell betydelse, och det förefaller föreningen som om det föreliggande problemet skulle kunna lösas mycket enklare genom ingåendet av ett avtal om s. k. flytande försäkring mellan rikspolisstyrelsen och något försäkringsbolag. Enligt vad föreningen känner till är försäkringsbolagen beredda tillhandahålla sådant försäkringsskydd. Föreningen fäster också uppmärksamheten på rättsfallet NJA 1962 s. 674. I detta mål förpliktades Göteborgs stad som huvudman för polisen att utge ersättning för en skada, uppkommen under likartade förhållanden som de av motionärerna relaterade.

I *samarbetsdelegationens* yttrande anföres bl. a. följande.

Statens och kommunernas ansvar för sina anställdas åtgärder är för närvarande och sedan lång tid tillbaka föremål för åtskillig utredning. I avvaktn på slutligt resultat av denna utredning är man måhända obenägen att vidtaga några åtgärder, som ändrar det nuvarande systemet.

Alltfort gäller att den enskilde tjänstemannen är den ersättningsskyldige för skada vållad av honom. Det föreligger sålunda möjlighet att kräva polismannen personligen på skadestånd och härigenom undvika att använda försäkringen med åtföljande bonusförlust. Den osäkerhet som i anledning härav drabbar såväl polismannen som den skadelidande måste anses betydande.

Anledning synes emellertid föreligga att taga upp den nu aktuella frågan separat, eftersom den berör ett så stort antal personer som samtliga bilägare i landet.

Enligt MSD:s uppfattning är det emellertid orealistiskt att söka komma till rätta med förhållandet genom en ändring i bilansvarighetslagen. Man torde i stället inrikta sig på att få till stånd en utvidgning i Kungl. Förordningen den 3 maj 1946 med vissa bestämmelser rörande skadeståndsskyldigheten för förare av motordrivet fordon, som tillhör eller nyttjas av staten. Genom denna förordning svarar staten i princip för det skadestånd som föraren av ett staten tillhörigt motorfordon ådrager sig. Det synes ligga nära till hands, att nämnda förordning utvidgas så att den även blir tillämplig, där skada uppkommer vid provkörningar i samband med flygande inspektioner.

MSD föreslår sålunda att undersökning måtte ske angående möjligheterna att utvidga förordningens tillämpningsområde å förhandenvarande fall.

Utskottet

I motionerna har uppmärksamrats det fallet att en polisman förorsakar trafikskada då han provkör ett motorfordon i samband med flygande besiktning e. d. Om den för fordonet gällande trafikförsäkringen tages i anspråk för att täcka skadan medför detta enligt försäkringsvillkoren att fordonägaren drabbas av bonusförlust, d. v. s. minskning eller bortfall av rabatt på försäkringspremien. Motionärerna framhåller det otillfredsställande häri och förordar att skadeståndsansvaret — frånsett ansvaret för bristfälligheter på fordonet — överflyttas på staten. I detta syfte hemställer motionärerna att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär förslag till erforderlig ändring i lagen angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik.

Liksom de i ärendet hörda remissorganen anser utskottet att det av motionärerna påpekade förhållandet är otillfredsställande. Det torde dock väcka betänkligheter att i nuvarande läge, då arbetet med lagstiftning om principerna för det allmännas skadeståndsansvar är långt framskridet, göra det isolerade ingrepp i bilansvarighetslagen som motionärerna föreslagit. Som alternativ härtill synes i första hand försäkringsinspektionens förslag kunna komma i fråga. Detta går ut på att söka få till stånd sådan ändring av bonusbestämmelserna att de fall som avses i motionerna föres utanför området för bonuspåverkande skador. Av redogörelsen ovan framgår att inspektionen ämnar taga upp denna fråga till behandling vid kommande överläggningar med trafikförsäkringsbolagen angående premier m. m. Något initiativ från riksdagens sida synes därför för närvarande icke påkallat.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 270 och II: 338, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 april 1968

På första lagutskottets vägnar:

ERIK SVEDBERG

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Erik Svedberg (s), fröken Mattson (s), herrar Arvidson (h), Ernulf (fp), Svanström (cp), fru Lindström (s) och herr Schött (h);

från andra kammaren: fru Johansson (s), herr Ekström i Björkvik (s), herrar Svensson i Vä (cp), Gustafsson i Borås (fp), Keijer (fp), Oskarsson (h), fru Lindekvist (s) och herr Jönsson i Malmö (s).